

INFLUENȚA FACTORILOR ASUPRA MODIFICĂRII VOLUMULUI PRODUCȚIEI AGRICOLE DIN REPUBLICA MOLDOVA

Boris COREȚCHI,
lector universitar UASM

Abstract. Agriculture for the Republic of Moldova is a main branch of The national economy with a significant share GDP, and as a specific complex activity, which include two branches: plant growing and livestock.

In order to study the influence of change volume of agricultural production and structure determination categories of households, by type of ownership, by industry, implementation of country macroeconomic indicators, performed calculations of the dynamics of agricultural products in all categories of households.

Republica Moldova este o țară cu condiții favorabile pentru dezvoltarea agriculturii. Nici într-o altă țară din lume cernoziomurile nu constituie până la 80 % din suprafața terenurilor agricole. Experiența multiseculară a populației privind cultivarea produselor alimentare, din timpurile vechi și până în zilele noastre, ne-a purtat faimă bine meritată. În condițiile contemporane dezvoltarea agriculturii capătă un nou aspect. Dacă până acum sporirea volumului producției agricole s-a datorat combinării introducerii îngrășămintelor cu adaptarea de noi soiuri de plante înalt productive, atunci în condițiile actuale acest sistem de agricultură nu mai funcționează atât de bine, deoarece solul este din ce în ce mai secătuit și mai poluat, iar îngrășămintele chimice și pesticidele au efecte negative asupra sănătății omului. Toate țările au încercat să promoveze dezvoltarea agricolă finanțând activitățile de cercetare, furnizând servicii și alte forme de ajutor stimulând producția prin acordarea de subvenții. Este ceea ce a permis creșterea de patru ori a producției agricole de la începutul secolului, contribuind la dezvoltarea societății, în general. [1]

Agricultura rămâne și în prezent a fi sectorul - cheie al economiei Republicii Moldova. Caracterul dominant al agriculturii în economia națională se datorează climei moderate, solurilor fertile și resurselor bogate de muncă. Printre produsele cele mai importante se numără: fructele, legumele, tutunul, strugurii, grâul de toamnă, porumbul, floarea-soarelui și produsele animaliere.

Agricultura republicii noastre este caracterizată prin costuri economice și sociale sporite. Efectele socio-economice ale reformelor efectuate în agricultură nu sunt imediate. Noile tipuri de întreprinderi, create în acest sector de activitate, modernizarea lor necesită o perioadă îndelungată de timp, care se află într-o legătură directă cu gradul de maturizare a pieței funciare, de sporire a dotării tehnice și tehnologice.

Reformarea și eficientizarea agriculturii nu și-a atins scopul. Necătând la faptul, că în structura terenurilor agricole după forma de proprietate predomină proprietatea privată, totuși aceste transformări sunt în majoritatea cazurilor formale. În întreprinderile noi formate se utilizează modele vechi de administrare și remunerare, regimul tehnologic, de muncă și comercializare a producției agricole. De asemenea, nu există o concurență sănătoasă pe piața produselor agricole condiționată de barierele legislative, tehnice, economice, informaționale. Atât întreprinderile mari cât și cele mici din acest sector de activitate au grad înalt de îndatorare, demonetizarea sectorului rural blochează dezvoltarea sectorului agroalimentar.

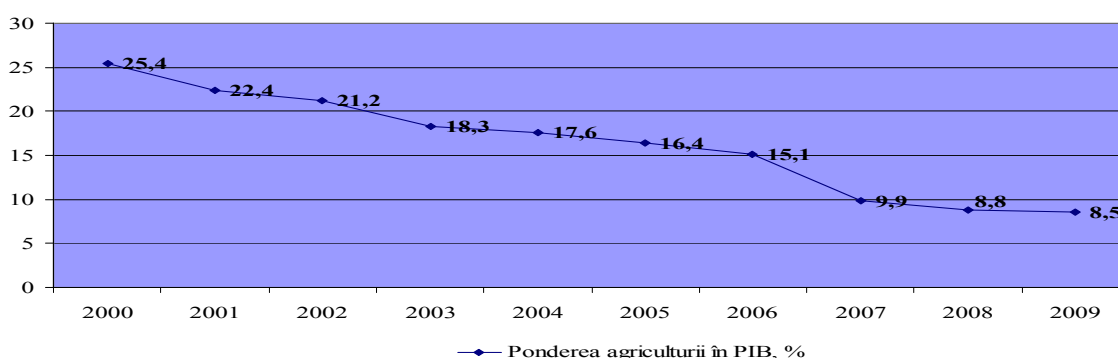
Fiind o importantă sursă de poluare, agricultura este responsabilă în mare parte de degradarea solurilor, apelor și a aerului. Ca urmare a consumurilor mari de substanțe chimice de sinteză, în apele subterane și de suprafață se găsesc sedimente de pesticide, care ulterior, prin intermediul faunei acvatice intră în alimentația omului, iar emisiile de

gaze conduc la creșterea atmosferică a conținutului de metan, dioxid de azot și amoniac, ce periclitează de asemenea, sănătatea oamenilor.

În raportul Comisiei Mondiale pentru Mediu și Dezvoltare securitatea alimentară, fundamentarea ecologică a agriculturii, resursele naturale de care depinde ea (solurile, energia solară, apa etc.), echilibrul ecologic au fost recunoscute drept sectoare prioritare pentru soluționarea problemei dezvoltării globale durabile [2, p.78-94].

În Republica Moldova agricultura este ramura de bază a economiei naționale deoarece celelalte ramuri își iau începutul în agricultură. În pofida faptului, că în ultimii ani se constată o reducere bruscă a agriculturii în componența produsului intern brut considerăm, că în această ramură este preocupată mai mult de 60% din populația țării, adică preponderent din localitățile rurale.

Din datele prezentate în figura 1 se observă reducerea considerabilă în dinamică a ponderii agriculturii în componența produsului intern brut. Astfel, dacă în anul 2000 ponderea agriculturii alcătuia 25,4%, apoi în 2003 – 18,3%.

Fig. 1. Ponderea agriculturii Republicii Moldova în componența produsului intern brut

Sursa: Sistematizată de autor în baza datelor Biroului Național de Statistică al Republicii Moldova

O reducere relativ lentă față de 2003 s-a înregistrat în anii 2004 și 2005, după care urmează o reducere puternică. Astfel în anul 2007 față de anul 2000 și 2003 ponderea agriculturii în produsul intern brut a diminuat respectiv cu 15,5 și 8,4 puncte procentuale. În anul 2008 se constată o ameliorare a situației în agricultură, ceea ce a permis creșterea ponderii în componența PIB până la 15,2%.

În opinia noastră ponderea redusă a agriculturii se explică prin faptul, că fabricile de prelucrare achiziționează producția agricolă la prețuri foarte joase, care nu acoperă consumurile suportate de producătorii agricoli pe când aceștia sunt nevoiți să achite prețuri exagerate la îngrășăminte, piese de schimb, tehnică agricolă, etc.

Ținând cont de scopurile Republicii Moldova de a diversifica piețele, majorarea exportului, atragerea investițiilor și proiectelor, mărirea PIB-ului per cap de locuitor în sectorul rural, protejarea mediului și protecția socială, costuri mai mici, creșterea încrederii clienților, siguranța alimentară și trasabilitatea în agricultura în acest caz coincid cu scopurile dezvoltării sectorului de produse agroalimentare ecologice. [3, p. 3]

Din punct de vedere a structurilor de exploatare, agricultura Moldovei este deviată și instabilă sub raportul formării unor structuri de producție, care să răspundă cerințelor pieței și utilizării eficiente a resurselor naturale și umane din spațiul rural. Terenurile cu destinație agricolă, în Republica Moldova ocupau la 1 ianuarie 2009, suprafața de 2503.6 mii ha, inclusiv terenuri arabile – 1820.5 mii ha, livezi – 133.5 mii ha, vii – 155.7 mii ha, pășuni și fânețe – 357,1 și 23 ha de pârloagă. După suprafața arabilă ce-i revine unui locuitor, Moldova ocupă unul din primele locuri în Europa cu 0,41 ha/locuitor, fiind devansată numai de Ungaria (0,466 ha/locuitor), Finlanda (0,424

ha/locuitor), Danemarca (0,422 ha/locuitor), Bulgaria (0,422 ha/locuitor), și România (0,422 ha/locuitor).

Totodată, raportul dintre suprafața arabilă a R. Moldova la numărul de locuitori este aproape de 8 ori mai mare decât valorilor ce revin unor state, cunoscute ca țări cu performanțe în agricultură, ca Olanda și Elveția. Referitor la suprafața arabilă care îi revine unui locuitor, Moldova înregistrează o valoare aproape dublă față de media mondială, care constituie 0,26 ha/locuitor și dublă față de cea europeană – 0,236 ha/locuitor. Cu toate acestea, performanțele în producerea agricolă și ca rezultat și potențialul de export sunt sub așteptări.

Un indicator sintetic, fundamental, ce caracterizează volumul activității agriculturii din punct de vedere valoric îl reprezintă producția agricolă globală în prețuri comparabile sau curente. Analizând dinamica producției globale vegetale în toate categoriile de gospodării în prețuri curente observăm o tendință de creștere considerabilă cu excepția anilor 1998, 2001, 2007 și 2009. (tabelul 1)

Tabelul 1. Dinamica producției vegetale globale în toate categoriile de gospodării a Republicii Moldova

Anii	Producția globală vegetală în prețuri curente, mil. lei	Abaterea absolută, +/- mil. lei	Indicele creșterii (reducerii) producției vegetale în prețuri comparabile, %	Ponderele producției vegetale în producția agricolă globală, %
1995	2687	-	-	63,3
1996	2941	+254	84	64,4
1997	3186	+245	121	62,5
1998	2875	-311	84	60,2
1999	4206	+1331	89	65,8
2000	5790	+1584	99	70,0
2001	5727	- 63	109	66,2
2002	6298	+571	102	66,5
2003	7086	+788	82	68,4
2004	7900	+814	129	66,9
2005	8449	+549	98	66,6
2006	9079	+630	92	66,1
2007	7941	- 1138	69	61,9
2008	10600	+2659	87	64,2
2009	7740	-2860	74	58,5

Sursa: Calculele autorului în baza datelor Biroului Național de Statistică al Republicii Moldova

Un ritm impunător de creștere se constată în anii 1999, 2000 și 2008 unde indicii creșterii producției în prețuri curente au alcătuit respectiv 1,46, 1,38 și 1,33. În același timp se constată reducerea producției vegetale în prețuri comparabile de la 11 până la 13%. O majorare esențială a producției vegetale se înregistrează în anul 2004 față de anul 2003 cu 814 mil. lei sau cu 11,5%.

În această perioadă are loc creșterea producției și în prețuri comparabile – cu 29%. Totodată, menționăm că în majoritatea perioadelor analizate se constată reducerea producției vegetale în prețuri comparabile. Cel mai înalt ritm de reducere a avut loc în anul 2007 în comparație cu 2006 cu 31% unde producția vegetală globală în prețuri curente a diminuat cu 1138 mil. lei sau cu 12,53%. Ca urmare se constată și reducerea ponderii producției vegetale în componența producției agricole globale de la 66,1% până la 61,9%.

Însă comparațiile volumului producției vegetale în prețuri curente nu reflectă modificarea volumului real deoarece nu se ia în considerație rata inflației.

Pornind de la aceasta, în scopul neutralizării influenței factorului de preț s-a recurs la calculul indicelui de modificare a producției în prețuri comparabile. [4] Pentru

a determina ritmul mediu anual de creștere (reducere) a producției vegetale în prețuri comparabile (K_m) vom aplica formula:

$$K_m = \sqrt[n]{k_1 \times k_2 \dots k_n}$$

unde:

$k_1, k_2 \dots k_n$ – indicii de creștere (reducere) în comparație cu anul precedent;

n – numărul seriei dinamicii.

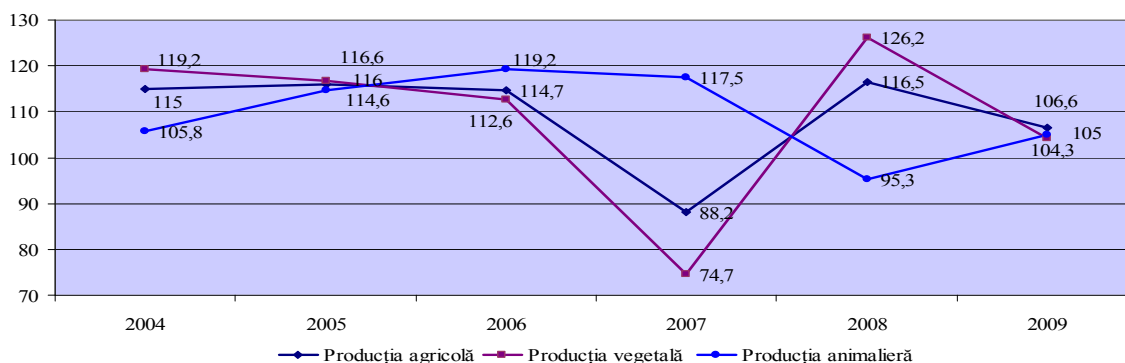
Calculule efectuate în baza datelor tabelului 1 ne-au permis obținerea ritmului mediu anual de reducere care constituie 0,962.

$$K_m = \sqrt[14]{84 \times 1,21 \times 0,84 \times 0,89 \times 0,99 \times 1,09 \times 1,02 \times 0,82 \times 1,29 \times 0,98 \times 0,92 \times 0,69 \times 0,87 \times 0,74} = 0,929$$

Rezultatul obținut atestă faptul, că în perioada anilor 1995-2009 producția globală vegetală nu s-a majorat, dar dimpotrivă s-a redus în mediu pe an cu 3,8%.

Tendențele evidențiate în modificarea producției vegetale sunt caracteristice și pentru producția agricolă globală în ansamblu. Analizând indicii producției agricole globale pe categorii de gospodării (figura 2) putem constata următoarele:

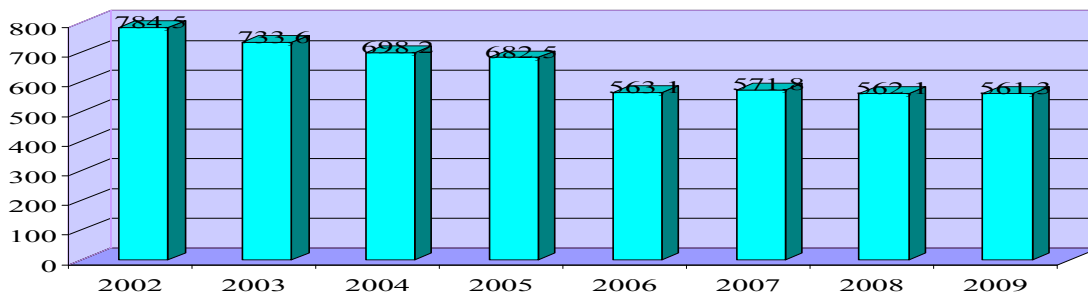
- ✓ în comparație cu anul 2000 producția agricolă globală în toate gospodăriile a diminuat cu 12%;
- ✓ în întreprinderile agricole – cu 5%, iar în gospodăriile țărănești și la populației cu 14%.

Fig. 2. Indicii volumului producției agricole, pe categorii de gospodarii (în procente)

Sursa: Sistematizată de autor în baza datelor Biroului Național de Statistică al R. Moldova

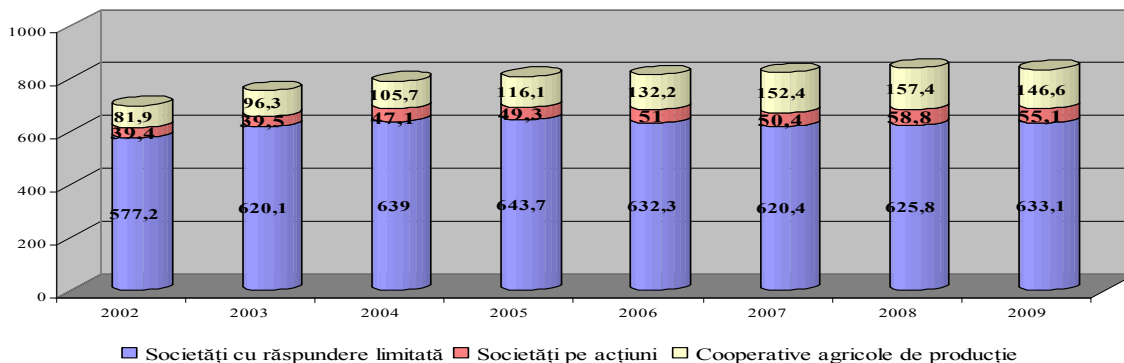
Reducerea producției agricole globale în anul 2007 a fost cauzată de seceta îndelungată și în consecință productivitatea culturilor agricole a scăzut de 2-3 ori. Diminuarea producției agricole globale în gospodăriile țărănești s-a produs și în rezultatul reducerii suprafețelor cultivate cu 28,5% (figura 3). La fel se constată reducerea producției agricole globale în anul 2003 în ansamblu pe republică cu 5%; în întreprinderile agricole cu 2%, iar în gospodăriile țărănești și ale populației cu 13%.

Fig. 3. Suprafața totală a gospodăriilor țărănești din Republica Moldova, mii ha

Sursa: Sistematizată de autor în baza datelor Biroului Național de Statistică al Republicii Moldova

Totodată, datele prezentate în figura 2, atestă o creștere considerabilă a indicilor producției agricole globale în anii 2004, 2005 și 2006. Astfel, comparativ cu anul 2000 în perioada de referință producția globală în întreprinderile agricole s-a majorat respectiv cu 37, 29 și 23%. Creșterea se datorează în primul rând extinderii suprafețelor cultivate: în SRL cu 9,67%; în cooperativele agricole de producție (CAP) – 79% și în societăți pe acțiuni (SA) cu 40,6% (figura 4).

Fig. 4. Suprafața terenurilor destinate agriculturii din gestiunea întreprinderilor corporative, mii ha

Sursa: Sistematizată de autor în baza datelor Biroului Național de Statistică al Republicii Moldova

De specificat, că ritmul de creștere a producției agricole globale în întreprinderile agricole în perioadele de referință a depășit ritmul de creștere în medie pe republică respectiv cu 22, 13 și 8 puncte procentuale, iar în comparație cu indicii înregistrați de gospodăriile țărănești și ale populației respectiv cu 30, 18 și 11 puncte procentuale. Aceste rezultate atestă despre posibilitățile realizării potențialului de producție maxim admisibil în gospodăriile agricole.

Bibliografie

1. Boincean B. Deservirea agrochimică și promovarea agriculturii ecologice în Republica Moldova. În: Serviciul agrochimic în patru decenii de afirmare, Chișinău, 2004, p. 78-94.
2. Iosif Gh. Analiza economico-financiară a firmei în domeniul agroalimentar. București, Editura Tribuna Economică, 2000. 520 p.
3. Toma S, Chirilov A. și alții Agricultura durabilă – alternativă a agriculturii convenționale. În: Agricultura Moldovei, 2001 nr.1-2, p.3.
4. Programul Național complex de sporire a fertilității solului în 2001-2020. Chișinău: Pontos, 2001. 129 p.
5. Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova, <http://www.statistica.md>